

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden tilanteesta koronakriisin aikana

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eeva-Johanna Elorannan /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 443/2020 vp:

Miten hallitus aikoo huolehtia kansainvälisistä tutkinto-opiskelijoista pandemian aiheuttamana poikkeusaikana, jotta kansainväliset osaajat saadaan pidettyä Suomessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitusohjelman sekä opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla laaditun Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -vision tavoitteena on, että Suomi on osaavimman työvoiman kotimaa. Suomessa jo asuvien henkilöiden koulutus- ja osaamistason nostamisen lisäksi tavoitteen saavuttaminen edellyttää koulutusperäistä maahanmuuttoa. Osaamisen ennakoitifoorumien mukaan (2019) uuden työvoiman tarve tulee vuoteen 2035 mennessä olemaan vuosittain keskimäärin runsaat 60 000 henkilöä. Onnistuessaan ja oikein toteutettuna myös koulutusperäinen maahanmuutto helpottaa työvoiman saatavuutta.

Kansainväliset tutkinto-opiskelijat suorittivat Suomessa vuonna 2019 noin 4 960 korkeakoulututkintoa, joista noin 450 oli tohtorintutkintoja. Yhteensä 75 % vuonna 2018 suomalaisissa korkeakoulussa opiskelevista ulkomaalaisista tuli EU/ETA-alueen ulkopuolelta. Maanosittain tarkasteltuna eniten ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita tulee Suomeen Aasian (46 %) ja Euroopan (38 %) maista. Erityisolosuhteissa kilpailu kansainvälisistä osaajista kiristyy entisestään, ja kilpailutekijöiksi nousevat enenevässä määrin toimivat prosessit, vakaus ja joustavuus, myös maassa jo olevien opiskelijoiden opiskelun ja Suomeen jäämisen mahdollistamiseksi. Suomessa opiskelevien kansainvälisten opiskelijoiden tukeminen COVID-19 epidemian aikana hyvinvoinnin turvaamiseksi, opintojen jatkamiseksi, valmistumisen ja työllistymisen tukemiseksi on tärkeää paitsi inhimillisistä syistä, myös koulutusperäisen maahanmuuton näkökulmasta.

Erasmus Student Networkin (ESN-Finland) tiedonkeruussa ja raportissa (04/2020) kyselyyn vastanneista EU:n ulkopuolelta Suomeen tulleista kansainvälisistä opiskelijoista noin 65 % halusi jäädä Suomeen Covid19-pandemiatilanteessa. Maaliskuussa suoritetussa tiedonkeruussa ilmeni, että noin 50 % vastanneista ilmoitti kärsivänsä suuresta tai todella suuresta ahdistuksesta ja stressistä Covid 19 -pandemiasta johtuen. Yhtenä stressiä ja huolta aiheuttavana tekijänä mainittiin oleskelulupa- ja viisumikäytänteet, mikäli kotiinpaluu on rajojen sulkeutumisen vuoksi

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 443/2020 vp

mahdotonta, mutta oleskelulupa Suomeen on päättymässä ja oleskeluluvan uusimisen mahdollisuuksiin liittyy epävarmuutta.

Hallituksen käynnistämässä Talent Boost –toimintaohjelmassa tehdään poikkihallinnollista yhteistyötä kansainvälisten osaajien houkuttelun ja Suomeen ja suomalaiseen työelämään integroitumisen edistämiseksi. Parhailtaan hallinnonalojen yhteistyönä etsitään innovatiivisia ratkaisuja kansainvälisten opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamiseksi poikkeustilan jälkeen ja täällä jo opiskelevien jatkolupien ja toimeentulon turvaamiseksi.

Suomessa jo olevien kansainvälisten opiskelijoiden jatkolupien käsittelyssä tarvitaan joustoja pandemian vuoksi. Maahanmuuttoviraston ohjeen mukaan EU:n ulkopuolelta tulevan opiskelijan tulee voida osoittaa, että hänellä on käytössään 560 euroa kuukautta kohden ja 6 720 euroa 12 kuukauden oleskeluun. Hakijan tulee voida kattaa myös oleskeluluvan 300 euron suuruisen käsittelymaksu sekä noin 600 euron arvoinen vakuutusmaksu. Opiskeluaan jatkavien ja jatkolupaa hakevien opiskelijoiden tulee Maahanmuuttoviraston ohjeen mukaan suorittaa noin 45 opintopistettä lukuvuoden aikana. Kaikki korkeakouluissa jo opiskelevat ulkomaalaiset opiskelijat eivät poikkeustilanteessa korkeakoulujen opetukseen tekemien muutosten ja esimerkiksi harjoittelujen peruuntumisen vuoksi todennäköisesti saa opintojaan päätökseen suunnitellusti ja siksi heidän on vaikea samaan tapaan kuin aikaisemmin osoittaa oleskeluluvan jatkolle perusteita. Virta-tietovarannon aineiston mukaan kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden suorittamissa alkuvuoden (tammi-maaliskuu) opintopisteissä on havaittavissa pieni notkahdus (3 500 opintopistettä) verrattuna vuoteen 2019. Ohjauksen aloittain tarkasteltuna vaikutus näkyi eniten kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden kokonaisuudessa, jossa tammi-maaliskuussa 2020 suoritettiin 783 (6%) opintopistettä vähemmän kuin vuonna 2019. Covid 19 –epidemian vaikutuksista huhti-kesäkuun tilanteeseen ei vielä ole kattavaa tietoa. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että jatko-oleskeluluvan opintopistemäärää koskevasta vaatimuksesta voitaisiin joustaa olosuhteissa, joissa opiskelijan mahdollisuudet suorittaa opintopisteitä suunnitellusti ovat tilapäisesti heikentyneet.

Hallinnonalojen välisenä yhteistyönä on etsitty ratkaisuja kansainvälisten opiskelijoiden toimeentuloon sekä jatko-oleskelulupakäsittelyyn liittyvien toimeentuloedellytysten kohtuullistamiseen. Lukuvuosimaksujen suuruus vaihtelee korkeakouluittain 2 500 ja 15 000 euron välillä. Lukuvuosimaksujen seurantaryhmän lukuvuotta 2017-2018 koskevan tiedonkeruun mukaan yleisin lukuvuosimaksu oli 8 000 euroa. Merkittävä osa kansainvälisistä ulkomaalaisista opiskelijoista on aikonut rahoittaa edellä mainitut sekä muut elinkustannukset työskentelemällä työn ohessa ja päätoimisesti kesän aikana. Covid19 –tilanteesta johtuen myös kansainvälisten opiskelijoiden työskentelymahdollisuudet, sekä mahdollisesti myös perheiden mahdollisuudet tukea opiskelijoita lähtömaissa vaikeutuneen tilanteen vuoksi, ovat ratkaisevasti heikentyneet. Oletettavaa on, että kansainvälisten opiskelijoiden työmahdollisuudet ja näin ollen myös mahdollisuudet rahoittaa elämää Suomessa paranevat palvelusektorin jälleen avautuessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että myös kansainvälisten opiskelijoiden jatkolupakäsittelyssä toimeentuloedellytysten kohtuullistaminen on Covid19 –tilanteesta johtuen välttämätöntä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 443/2020 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriö on yhteistyössä Kelan ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa selvittänyt kansainvälisten opiskelijoiden mahdollisuuksia hakea tapauskohtaisesti toimeentulotukea ratkaisemaan väliaikaista Covid19 –tilanteesta johtuvia toimeentulo-ongelmia. Kelan edustaja totesi 8.6.2020 hallinnonalojen välisessä palaverissa, että kansainväliset opiskelijat ovat jo hyödyntäneet näitä mahdollisuuksia ja siihen ei ole teknisesti esteitä, eli toimeentulotuki voidaan ulottaa Suomessa vakituisesti asuvaan kansainväliseen tutkinto-opiskelijaan poikkeustapauksissa. Kela tarkentaa kansainvälisille opiskelijoita koskevia ohjeita ja täydentää verkkosivujaan näiltä osin.

On tärkeä miettiä myös muita mahdollisuuksia, joilla kansainvälisten opiskelijoiden toimeentuloa voidaan epidemian aikana väliaikaisesti tukea. Korkeakoulujen lukuvuosimaksuverkosto (LUVE-verkosto) on selvittänyt korkeakoulukohtaisia käytänteitä ja kysymyksiä koronaan liittyen. Keskeisin toimintalinja lukuvuosimaksuihin liittyvissä käytänteissä on tapauskohtainen harkinta. Hyvinä käytänteinä verkosto on linjannut mm. sen, että apurahakäytänteisiin liittyvissä opintopiste- ja suoritusaikatauluvaatimuksissa joustetaan joko korkeakoulu-, laitos-, tai tapauskohtaisesti. Esimerkiksi Helsingin yliopisto on opintojaan jatkavien maksuvelvollisten opiskelijoiden osalta päätenyt siihen, että he saavat maksuttoman ylimääräisen lukukauden opintojensa lopuksi (käytännössä apurahan ko. ajalle): <https://guide.student.helsinki.fi/en/article/effect-covid-19-your-studies-qa>.

Kansainvälisten opiskelijoiden haastava tilanne Covid19 –pandemian myötä on tiedostettu ja sen ratkaisemiseksi on tehty työtä, joka vie akuutin kriisin yli, mutta myös pitkäjänteisesti vahvistaa Suomen kriisivalmiutta. Hyvällä kriisinhallinnalla ja jatkossa sujuvilla ja ennakoitavilla lupaprosesseilla Suomi voisi saada hyötyä ja maine-etua kovenevassa globaalissa osaajakilpailussa.

Helsingissä 17.6.2020

Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen